AUGEO FOUNDATION

Samenvattende inleiding

In dit position paper geven wij een reflectie op de positie van mishandelde kinderen in wet- en regelgeving en de onderliggende uitwerking hiervan in handelingsprotocollen. Een goede meld-, advies- en onderzoeksfunctie vormt het hart in een beschermingsstelsel dat reikt van preventie kindermishandeling tot passende hulpverlening. De Rijksoverheid draagt conform het Kinderrechtenverdrag de stelselverantwoordelijkheid hiervoor. Maar Veilig Thuis luidde vorige week de noodklok: het aantal meldingen stijgt, de complexiteit neemt toe en er is onvoldoende lokale en regionale hulp beschikbaar waarnaar verwezen kan worden. Met als gevolg dat ouders en kinderen in risicovolle onveiligheidssituaties op wachtlijsten staan, burgers en professionals aarzelen contact op te nemen en de kwaliteit van geleverde diensten afneemt. Dit is geen verrassing, maar een ontwikkeling die al jarenlang gaande is, ook bij Gecertificeerde Instellingen. De huidige situatie vraagt daarom én om voldoende capaciteit voor het werk dat vandaag moet gebeuren, én om een fundamentele bezinning op het gehele stelsel voor kinderen met ernstige signalen van mishandeling. Dit position paper wil bijdragen aan deze bezinning. Augeo roept de Tweede Kamer en de regering op:

1. **Breng de kwaliteit en capaciteit van Veilig Thuis nu op orde**, zodat kinderen en gezinnen die nu bescherming en onderzoek nodig hebben niet langer hoeven te wachten en professionals hun wettelijke taken zorgvuldig kunnen uitvoeren.
2. **Veranker kinderrechtelijke waarborgen bij ernstige signalen van kindermishandeling**, door een tijdige, onafhankelijke en multidisciplinaire onderzoeksroute te garanderen voor kinderen die thuis of in een instelling mogelijk ernstig geweld meemaken.
3. **Verbind bescherming en herstel vanaf het begin.** Kinderen die met geweld thuis worden geconfronteerd, hebben niet alleen bescherming en onderzoek nodig, maar ook direct passende steun in hun dagelijks leven. School kan daarin een belangrijke rol spelen. Verduidelijk daartoe **de wettelijke grondslag voor samenwerking tussen Veilig Thuis en onderwijs**, zodat noodzakelijke minimale informatie kan worden gedeeld om kinderen na ingrijpende onveilige situaties tenminste tijdig passende steun op school te bieden.

Minder onderzoek naar kindermishandeling

De overgang in 2015 van het vroegere Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) naar Veilig Thuis betekende een verbreding van de doelgroep van kindermishandeling naar álle vormen van huiselijk geweld onder álle leeftijdsgroepen. Daarnaast is Veilig Thuis ook, onder invloed van verschillende ontwikkelingen, ánders gaan werken. Toendertijd werden door het AMK op een totaal van ruim 65.000 eerste contacten bijna **20.000 onderzoeken kindermishandeling** per jaar uitgevoerd **(+/-30%).** In 2025 zijn door Veilig Thuis 68.150 meldingen kindermishandeling ontvangen en zijn **4.420 onderzoeken** afgerond met een uitkomst over kindermishandeling **(6-7%)**. Registratiesystemen en taken zijn niet volledig vergelijkbaar, maar de cijfers wijzen wel op een fundamentele verschuiving: van een organisatie waarin onderzoek naar vermoedens van kindermishandeling een centrale activiteit was, is Veilig

Thuis geworden tot een organisatie waarin veiligheidsbeoordeling, monitoring, regie en overdracht de kern van het werk vormen. Veelal betreffen de werkzaamheden gezinnen die al eerder waren gemeld (68%), veruit de meeste meldingen zijn afkomstig van politie (66%) en het grootste deel van de casuïstiek wordt na triage overgedragen aan lokale hulp- en ondersteuningstrajecten (+/- 60%).

Onvoldoende kinderrechtelijke waarborgen bij ernstige signalen van kindermishandeling

Onderzoek naar kindermishandeling is een klein deel van het totale werk geworden en lijkt daardoor steeds meer te worden gereserveerd voor de relatief kleine groep zaken die als ernstig, complex of acuut onveilig worden beoordeeld. Juist dan is de vraag dringend welke onderzoeks- en kinderrechtelijke waarborgen gelden voor de relatief beperkte groep zaken die nu als ernstig of complex worden beoordeeld.

In bijlage 1 reflecteren wij op de kinderrechtelijke waarborgen in het vernieuwde Handelingsprotocol van Veilig Thuis. Augeo concludeert dat **de uitwerking onvoldoende waarborgt dat kinderen bij ernstige vermoedens van kindermishandeling kunnen rekenen op een uniforme, zelfstandige en kindgerichte route** die uitvoering geeft aan hun rechten op bescherming, participatie, herstel en passende slachtofferondersteuning. Waar het Kinderrechtenverdrag en de Europese slachtofferrechten het kind als zelfstandig rechthebbende centraal stellen, blijven belangrijke waarborgen in de huidige VT-route afhankelijk van de gekozen dienst, professionele afwegingen en regionale afspraken. Ook blijft de werkwijze op wezenlijke onderdelen, waaronder het kindgesprek, achter bij de Europese Barnahus-kwaliteitsstandaarden en richtlijnen voor Child Friendly Justice die in veel Europese landen om ons heen worden toegepast.

Daarin is de samenwerking tussen zorg, politie en justitie geregeld vanaf het eerste signaal. Niet via afzonderlijke wettelijke kaders en regio-gebonden samenwerkingsafspraken zoals in ons land. Ieder ernstig signaal van kindermishandeling wordt in deze landen primair bezien als een mogelijke kinderrechtenschending. Het kind wordt dan direct onafhankelijk gesproken door specialisten van de verschillende disciplines, vóórdat betrokken ouders of verzorgers zijn geïnformeerd en gesproken. Zo kunnen ouders die mogelijk mishandelen of misbruiken, het onderzoek niet vertragen door geen toestemming te geven. Evenmin kunnen ze vooraf het onderzoek beïnvloeden door het kind onder druk te zetten. In de Nederlandse praktijk komen die vertraging en beïnvloeding veel voor. Justitie is een vaste partner van het team specialisten. Heel anders dan in Nederland, waar Veilig Thuis vertrekt vanuit een gezinsgericht hulpverleningsperspectief en beziet of vrijwillige gezinshulp mogelijk is. Politie wordt dan regelmatig pas later betrokken. In landen met deze betere wetgeving is het onderzoek vanwege de hogere expertise van de samenwerkende organisaties direct bruikbaar in de rechtszaal. Dit in tegenstelling tot de minder formele gespreksverslagen van Veilig Thuis of lokale teams. Zo worden kinderen niet herhaaldelijk belast met onderzoeken.

AUGEO FOUNDATION

Kind-eerst wetgeving: eerst de norm, dan de vorm

Medio mei hebben wij daarom, samen met het Kinderrechtencollectief en Defence for Children, in dagblad *Trouw* gepleit voor 'Kind-Eerst-wetgeving' die de aanpak van kindermishandeling verder normeert.

Anders dan in (sociale) media soms wordt gesuggereerd, gaat de door ons bepleite Kind-Eerst-wetgeving niet in de eerste plaats over uitbreiding van bevoegdheden van professionals of Veilig Thuis. Evenmin gaat het om het loslaten van de gezinsgerichte benadering of van bestaande vereisten rond toestemming voor de tienduizenden meldingen die Veilig Thuis jaarlijks ontvangt. Kind-Eerst-wetgeving richt zich op het versterken van de eigenstandige positie en rechtswaarborgen van de kleinere deelpopulatie kinderen bij wie sprake is van ernstige bedreiging of vermoedens van ernstige kindermishandeling. De voorgestelde volgordelijkheid waarin met deze kinderen en ouders wordt gesproken, beschermt het vrij en onafhankelijk spreken van het kind. Het kind-eerst onderzoeksgesprek vindt dan plaats in een samenwerking van onderzoekers uit het zorg- en strafdomein.

Onze stelling is: nu eerst de kinderrechtelijke norm beter wettelijk vastleggen om pas daarná de passende organisatievorm te ontwikkelen. Dat is een omkering van de wijze waarop de beschermingsketen tot op heden zich wil verbeteren, een verbeterstrategie die ons inziens teveel vertrekt vanuit denken in (bestaande) professionele verantwoordelijkheden en organisatievormen.

Geweld tegen kinderen in instellingen: andere waarborgen?

Dezelfde fundamentele vragen over de positie en onderzoekswaarborgen van kinderen spelen wanneer geweld, misbruik of ernstige onveiligheid plaatsvindt binnen een jeugdzorginstelling. Ernstige mishandelingen van het pleegmeisje in Vlaardingen en in gezinshuizen in binnen- en buitenland laten zien dat kinderen bij het zoeken naar hulp in deze misstanden afhankelijk zijn van (interpretaties van) al betrokken gezinsvoogden, pleegzorgwerkers en vertrouwenspersonen.

De wettelijke taak van Veilig Thuis is ingebed in de WMO en beperkt zich tot kindermishandeling in de huiselijke context. Bij signalen van geweld binnen een jeugdzorginstelling is de opvolging anders en valt uiteen over instellingsonderzoek, klachtenprocedures, vertrouwenswerk, inspectietoezicht en eventueel strafrecht. Jeugdhulpaanbieders zijn verplicht calamiteiten en geweld te melden bij de IGJ. Na een melding bij de IGJ wordt het onderzoek in de regel door, of in opdracht van, de instelling waar het geweld heeft plaatsgevonden uitgevoerd. Dit brengt risico's ten aanzien van de onafhankelijkheid met zich mee. Onderliggende analyses van inspecties, de Kinderombudsman en AEF signaleerden tekortkomingen in door organisaties uitgevoerde onderzoeken naar geweld in hun instellingen, o.a. ten aanzien van het scheiden van feiten, verklaringen en interpretaties, het analyseren van achterliggende organisatorische en culturele oorzaken, het onderkennen van mogelijke belangenverstrengeling en de toetsbaarheid van verbetermaatregelen.

Ten aanzien van geweld in instellingen is daarom dezelfde principiële omslag nodig als bij ernstige vermoedens van kindermishandeling thuis: **niet de setting waarin het geweld plaatsvindt of de bestaande institutionele route moet bepalen welke onderzoekswaarborgen een kind krijgt, maar de aard en ernst van de mogelijke kinderrechteninbreuk**.

Ook ten aanzien van geweld in instellingen zou georganiseerd moeten zijn dat het kind eerst wordt gehoord en het diens verhaal slecht eenmaal hoeft te vertellen in een onafhankelijke, multidisciplinaire en kindgerichte onderzoeks- en beschermingsroute waarin expertise uit bescherming, zorg en, waar relevant, politie en justitie beschikbaar is. Interne onderzoeken, klachtenprocedures en inspectietoezicht blijven daarbij belangrijke andere functies vervullen. Kinderen die door de overheid in zorg zijn geplaatst, mogen bij signalen van geweld niet minder onderzoeks- en rechtswaarborgen hebben dan kinderen die thuis wonen.

Bij geweld thuis: snel steun ervaren in de schoolcontext draagt bij aan veerkracht

Bij Veilig Thuis komen de meeste kinderen in beeld na een politiemelding, naar schatting ongeveer 25.000. Bijna 60% van de meldingen worden na een korte triage overgedragen aan lokale en regionale partners. Ook voor deze groep kinderen is het de vraag welke kinderrechtelijke waarborgen dan gelden.

Uit longitudinale studies weten we dat bij melding gemiddeld al 71 geweldsincidenten hebben plaatsgevonden en het geweld al ruim een jaar speelt. Ongeveer de helft van de kinderen wordt bovendien zelf mishandeld of verwaarloosd. Ten tijde van de melding voelde 47% zich emotioneel onveilig en had ongeveer een derde traumaklachten. De huidige ketenaanpak bij huiselijk geweld vertrekt vanuit een visie waarin (zicht op) veiligheid wordt georganiseerd en vervolgens, veelal door andere professionals, kan worden ingezet op herstel. In tegenstelling tot wanneer ouders en kinderen bijvoorbeeld een ongeval of inbraak meemaken, is er geen automatische inzet van (een vorm van) slachtofferhulp voor het kind beschikbaar na politie-inzet bij huiselijk geweld. Maar terwijl onderzoek, veiligheidsbeoordeling en overdracht op gang moeten komen, een proces dat weken tot maanden kan duren, gaat het gewone leven van het kind door.

Een van de meest consistent gemeten lange termijn gevolgen van kindermishandeling zijn lagere schoolprestaties, een onderbroken schoolcarrière en uitval en verminderd welbevinden op school. Dit kan levenslang gevolgen hebben. Tegelijkertijd kan een school binnen haar pedagogische opdracht snel steun bieden zodat kinderen met begrip, voorspelbaarheid, een vertrouwde volwassene en praktische oplossingen toch aan leren en ontwikkelen toekomen ondanks spanningen thuis.

Het organiseren van snelle steun voor kinderen die een ingrijpend geweldsincident meemaken is nu echter geen expliciete geformuleerde taak van Veilig Thuis. Het onderwijs is evenmin een vaste of apart benoemde samenwerkingspartner van Veilig Thuis. Opvallenderwijs zijn in de CBS-registraties in 2025 slechts 165 overdrachtscasussen van Veilig Thuis naar onderwijs

geregistreerd. Dit cijfer omvat nadrukkelijk niet alle terugkoppeling, overleg of informatie-uitwisseling met scholen, maar illustreert wel dat onderwijs nauwelijks voorkomt als formele vervolgpartner.

In Handle With Care pilotprojecten waarbij Augeo betrokken is, wordt in 70 gemeenten jaarlijks voor 1500 bij Veilig Thuis gemelde kinderen (na politie-inzet thuis) succesvol snel steun op school gerealiseerd. Tegelijkertijd bestaat al jaren juridische onduidelijkheid over de ruimte voor de hiervoor benodigde minimale gegevensdeling tussen Veilig Thuis en onderwijs. Artikel 4.1.1 Wmo 2015 spreekt over het in kennis stellen van een instantie die passende professionele hulp kan bieden. In verschillende gemeenten wordt verschillend beoordeeld of de pedagogische en onderwijskundige steun van een school daar voldoende onder valt. Die interpretatieverschillen belemmeren uitbreiding van deze succesvolle samenwerking. Met het vervallen van de Verwijsindex wordt het nog belangrijker om deze onduidelijkheid weg te nemen. De VIR en HWC delen een belangrijk beginsel: professionals kunnen na deling van minimale informatie over elkaars betrokkenheid, hun eigen taak voor een kind beter uitvoeren.

Wij pleiten daarom om binnen de actuele wijziging van de Wmo een beperkte verduidelijking van artikel 4.1.1 Wmo 2015 op te nemen, zodat buiten twijfel staat dat Veilig Thuis noodzakelijke en doelgebonden informatie met onderwijs kan delen wanneer dit nodig is voor passende professionele steun. Dat verplicht niet tot Handle with Care, legt geen nieuwe algemene hulpverleningstaak bij scholen en schrijft geen landelijke werkwijze voor. Het creëert wel een duidelijke juridische basis voor regionale samenwerking tussen Veilig Thuis en onderwijsinstellingen rond snelle steun, onderwijsspecifieke ondersteuning en waar nodig veiligheidsafspraken.

Een kind dat na ernstig geweld door politie en Veilig Thuis wordt gezien, zou de volgende ochtend op school niet opnieuw onzichtbaar moeten worden.

AUGEO FOUNDATION

Bijlage 1. Kinderrechtelijke waarborgen bij onderzoek naar kindermishandeling

(NB: Wij hebben nog geen analyse kunnen maken van een gestandaardiseerde onderzoekswerkwijze van bijvoorbeeld een Regionaal Veiligheidsteam in een proeftuin van het Toekomstscenario.)

(onderzoeks)Gesprek met kind	Handelingsprotocol Veilig Thuis 2026	Reflectie vanuit kinderrechtenperspectief
Doelgroep	Het werkproces waarin met kinderen wordt gesproken betreft de relatief kleine groep kinderen waarbij Veilig Thuis zelf actief betrokken is. Registratie van en zicht op uitgevoerde VT-diensten via CBS Onderzoek van het kind bij signalen van geweld in (jeugdzorg)instellingen valt niet vanzelfsprekend onder dezelfde VT-onderzoeksroute als vermoedens van kindermishandeling thuis. Geen centrale gekoppelde registratie die inzicht geeft in signalen en klachten over geweld in jeugdzorginstellingen	Geen zicht op onderzoeks- en gesprekswaarborgen of bindende kwaliteitseisen voor gespreksvoering met het kind bij de inzet van lokale en regionale ketenpartners aan wie Veilig Thuis de meerderheid van meldingen overdraagt. Ernstige geweldssignalen in afhankelijkheidsrelaties zouden een kind toegang moeten geven tot een landelijk gelijkwaardige ondergrens aan onderzoeks- en beschermingswaarborgen, ongeacht context of woonplaats waar het geweld plaatsvindt.
Positionering	Beschrijft het spreken van kinderen als onderdeel van een gezinsgericht werkproces.	Het zelfstandig horen van het kind is niet geformuleerd als een zelfstandig recht van het kind maar als een processtap. Het kind heeft geen zelfstandige rechtspositie als drager van een eigen onderzoek en eigen procedure. Het kind is gepositioneerd als direct betrokkene binnen een gezinsgericht proces waarin professionals bepalen of, wanneer en hoe het kind wordt gehoord.
Uniformiteit	Organisaties hebben ruimte voor interpretaties en eigen keuzes binnen gestelde kaders. Dit is te zien in formuleringen als “in principe”, “waar nodig” en “afhankelijk van de situatie”.	De inhoudelijke richtlijnen leiden niet tot een uniforme kindroute of onderzoeksstandaard bij onderzoek naar signalen van kindermishandeling. Zo ontstaat ruimte voor regionale verschillen in snelheid, diepgang, samenwerking en de positie van het kind, met een systemisch risico op ongelijke bescherming.
Tijdigheid	Kinderen vanaf vier jaar worden gesproken; uitzonderingen en professionele afweging blijven mogelijk.	Geen vaste termijn waarbinnen het kind na een ernstig signaal zelfstandig wordt gesproken.
Beschermd horen	Het uitgangspunt is dat ouders bij voorkeur vooraf worden geïnformeerd over het tijdstip en doel van het kindgesprek. Het kindgesprek is met hen voorbereid. Bij uitzondering wordt hiervan afgeweken; bij bezwaar van een ouder of verzorger weegt Veilig Thuis dit af tegen de noodzaak om het kind te zien of spreken.	Een gezinsgerichte voorbereiding kan bijdragen aan zorgvuldig contact. Als een ouder mogelijk betrokken is bij kindermishandeling, kan voorafgaande informatie echter de onafhankelijkheid en veiligheid binnen een kindverklaring negatief beïnvloeden. Het protocol bevat geen garanties of afwegingen voor het veilig en vrij spreken van een kind zonder voorafgaande beïnvloeding van mogelijk betrokken ouder(s) of verzorger(s).
Doel kindgesprek	Het doel is de visie en ervaringen van het kind op de gemelde zorgen te begrijpen en mee te nemen in de beoordeling van veiligheid en vervolgstappen. Het verhaal van het kind is één van de perspectieven.	Het verhaal van het kind is niet beschreven als vertrekpunt of leidend perspectief in onderzoek bij vermoedens van kindermishandeling en de vervolgens te nemen stappen.

Forensische kwaliteit	Kindgesprek primair voor veiligheid en perspectief; Het Landelijk Netwerk Veilig Thuis stemt nadere protocollering en werkwijzen af, waaronder het gebruik van een forensisch gespreksinstrument.	Het kindgesprek is niet primair bedoeld om feiten vast te stellen. Zonder verplicht forensisch onderzoeksprotocol of gecertificeerde interviewers zijn er onvoldoende garanties voor juridische bruikbaarheid en bestaat risico op herhaald bevragen. De bindende werking van landelijke werkafspraken is onduidelijk; de uitwerking van (verplichtingen rondom) feitenonderzoek zijn op laag niveau belegd.
Domeinoverstijgend	Het protocol maakt overleg, informatie-uitwisseling en afstemming met ketenpartners mogelijk en regelt domeinoverstijgende samenwerking tussen zorg en straf via afstemming. Er zijn diverse overlegstructuren, handreikingen en samenwerkingsvormen ontstaan waarin Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie en andere partners uit zorg en straf vroegtijdig informatie uitwisselen en casuïstiek afstemmen	Interne multidisciplinaire expertise is niet hetzelfde als een onafhankelijke, domeinoverstijgende beoordeling. Er is geen gezamenlijke intake of onderzoeksstrategie onder gezamenlijke regie. Zorg en strafrecht blijven gescheiden trajecten met eigen logica, doelen, informatiepositie en besluitvorming. De beschikbare evaluaties laten zien dat partijen elkaar beter weten te vinden en informatie delen, maar geven nauwelijks inzicht in hoeveel kinderen daadwerkelijk een geïntegreerde multidisciplinaire beoordeling krijgen, zelf worden gehoord of profijt hebben van deze samenwerking.
Disclosure	Iedereen kan contact opnemen met Veilig Thuis, ook kinderen zelf.	Een disclosure of hulpvraag van een kind is niet als kritieke fase beschreven, kent geen aparte werkroute en biedt geen specifieke kinderwaarborgen. Er is bijvoorbeeld geen norm dat het kind na een disclosure altijd direct zelfstandig wordt gesproken; ook wordt (on)wenselijkheid van ouderbetrokkenheid bij een eerste onthulling niet anders gewogen.
Kinderrechten Slachtoffer Richtlijnen	Het IRVK en recht op participatie van het kind worden benoemd. Het kind wordt betrokken bij beoordeling en besluitvorming. Het perspectief van het kind wordt meegewogen	Het protocol geeft uitvoering aan belangrijke elementen uit artikel 12 en 19 IVRK. De herstelopdracht uit artikel 39 IVRK, het recht op tijdige ondersteuning en sociale herintegratie, en de uitwerking van kinderrechten in internationale standaarden voor child-friendly justice krijgen minder expliciet een plaats. Het protocol bevat geen afzonderlijke uitwerking van slachtofferondersteuning aan kinderen vanuit de Europese slachtofferrechten. De rechten op informatie, ondersteuning, en bescherming tegen secundaire victimisatie worden niet als samenhangend slachtofferrechtelijk kader voor de individuele positie van het kind uitgewerkt.
Onderwijs, steun en dagelijks herstel	Het protocol beschrijft samenwerking met netwerkpartners en betrokken professionals,	Onderwijs wordt niet als afzonderlijke ketenpartner benoemd. Artikel 19 IVRK noemt educatieve maatregelen expliciet als onderdeel van bescherming tegen geweld. Artikel 39 IVRK vraagt om herstel en sociale herintegratie in een omgeving die gezondheid, zelfrespect en waardigheid bevordert. Europese slachtofferrechten benadrukken daarnaast ondersteuning, herstel en bescherming tegen secundaire victimisatie. Vanuit deze normen kan school worden gezien als een belangrijke steun- en herstelomgeving. Het ontbreken van een expliciete onderwijsroute betekent niet dat samenwerking onmogelijk is, maar wel dat betrokkenheid van school afhankelijk blijft van lokale keuzes, regionale afspraken en individuele professionals.